

НОРМА МАСЛАХАТЧИ

ҲУҚУҚ
СОЛИҚЛАР
БУХГАЛТЕРИЯ

2005 йил июлдан чиқа бошлаган, ҳафтада бир марта чоп этилади

Янги ҳужжатларни тақдим этамиз

Тақдим этилаётган, шунингдек сўнги пайтда қабул қилинган бошқа ҳужжатларнинг тўлиқ матни билан «Norma» АҚТ ва nrm.uz сайтида танишиб чиқишингиз мумкин.

1 апрелдан яна 10 та давлат хизмати онлайн-форматга ўтказилади

Бу Президентнинг 2020 йил 31 январдаги ПФ-5930-сон Фармонида назарда тутилган.

1 апрелдан бошлаб Тошкент шаҳрида қуйидаги давлат хизматларини фақат ЯИДХП ҳамда давлат ва ҳўжалик бошқаруви органлари, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг расмий сайтлари орқали олиш мумкин:

- Ўзбекистон Республикасининг Қизил китобига киритилмаган ёввойи ўсимликлар ва уларнинг қисмларини олиб кириш ва олиб чиқишга рухсатнома;
- Ўзбекистон Республикасининг Қизил китобига киритилмаган ёввойи ҳайвонлар, уларнинг қисмлари, ҳаёт фаолияти маҳсулотлари, зоология коллекциялари, трофейлар, тулумларни олиб кириш ва олиб чиқишга рухсатнома;
- Ўзбекистон Республикасининг Қизил китобига киритилмаган ёввойи ҳайвонларни сақлаш ва кўпайтириш бўйича питомникни, шунингдек, зоологик коллекцияларни ҳисобга қўйиш тўғрисидаги гувоҳнома;

- Тадбиркорлик субъектлари ягона давлат реестридан тадбиркорлик субъектининг ўзи тўғрисида кўчирма;
- Тадбиркорлик субъектлари ягона давлат реестридан кўчирма, махфий ахборот бундан мустасно;
- Тадбиркорлик субъектлари ягона давлат реестридан сўралаётган ахборот ва (ёки) ҳужжат мавжуд эмаслиги тўғрисида маълумотнома бериш;
- Тадбиркорлик субъектлари ягона давлат реестридан тадбиркорлик субъектлари рўйхатини электрон шаклда бериш, олиш имконияти қонун ҳужжатлари билан чекланган маълумотлар бундан мустасно;
- манзил-маълумот ахборотларини тақдим этиш;
- солиқ тўловчи жисмоний шахсларни солиқ органларида ҳисобга қўйиш, СТИР бериш;
- яқка тартибдаги тадбиркорнинг рўйхатдан ўтказилганлик тўғрисидаги гувоҳномасини тўхтатиб туриш.

Давлат чорвачиликни қўллаб-қувватлашни кенгайтиради

Президент чорвачилик тармоғини давлат томонидан қўллаб-қувватлашнинг қўшимча чора-тадбирларини назарда тутувчи қарорни имзолади (29.01.2020 йилдаги ПҚ-4576-сон).

Улар қуйидагилардан иборат:

- Биринчидан, Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғармаси маблағлари ҳисобидан:
- чорвачилик, паррандачилик, балиқчилик ва кўнчилик бўйича, шу жумладан чорва комплексларини қуриш, йирик ва майда шохли наслдор чорва молларини харид қилиш, чорва маҳсулотларини етиштириш ва қайта ишлаш бўйича лойиҳаларини амалга ошириш учун тижорат банклари томонидан ажратилади-

- ган 20 млрд сўмгача миқдордаги кредитлар бўйича фоиз ставкасининг МБнинг асосий ставкасидан ошадиган, лекин 8 фоиз пунктдан кўп бўлмаган қисмига компенсация ёки кредит суммасининг 50%и миқдорда кафилик тақдим этилади;
  - кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектларига эквиваленти 20 млрд сўмдан ошмайдиган хорижий валютадаги кредитлар учун – банklar томонидан белгиланган фоиз ставкасининг 40%гача, лекин 4 фоиз пунктдан кўп бўлмаган миқдорда тижорат банкларининг кредитлари бўйича фоиз харажатларини қоплаш учун компенсация тақдим этилади.
- Бунда Президентнинг аввал қабул қилинган ҳужжатлари ва Ҳукумат қарорларида назарда тутилган

Бунда Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатдан ўтказиш ва ҳисобга қўйишнинг автоматлаштирилган тизими уни юритиш ва техник қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча вазифалар юклатилган ҳолда Давлат хизматлари агентлигига ўтказилди.

Шаҳарлар, шаҳарчалар, қишлоқлар ва овуллардаги маҳаллаларда Давлат хизматлари марказлари филиаллари босқичма-босқич очилади. Шу тарзда маҳаллий аҳолига кенг қамровли, шу жумладан мобиль (сайёр) давлат хизматларини кўрсатиш, ЯИДХПдан фойдаланиш бўйича маслаҳатлар бериш таъминланади. Филиаллар маҳаллаларнинг фуқаролар йиғинлари биноларида, бироқ зарур ҳолларда эса – алоҳида, шу жумладан ДХШ шартлари асосида қурилган биноларда жойлаштирилади.

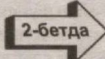
Агентлик тузилмасида янги давлат хизматларини рақамлаштириш бошқармаси ташкил этилади. Унинг ходимлари давлат хизматлари кўрсатишда қўлланиладиган электрон маълумотлар базаларини шакллантириш учун маълумотларни рақамлаштириш билан шуғулланади. Ушбу йўналишда яқин уч йил учун мўлжалланган ишлар режаси тасдиқланди.

Сугурта компанияларига Давлат хизматлари марказлари эгаллаб турган биноларда ва ҳудудларда транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий сугурта қилиш шартномаларини тузиш ҳамда мажбурий сугурта қилиш бўйича хизматлар рекламасини жойлаштиришга рухсат берилди.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 1.02.2020 йилдан кучга кирди.

кредитлар бўйича фоиз харажатларини қоплаш учун Жамғарма томонидан кафиликлар ва компенсациялар тақдим этилиши шартлари ўз кучида қолади; **иккинчидан**, 2020–2022 йилларда қуйидагиларга субсидиялар ажратилади:

- а) чорвачилик маҳсулотлари етиштирувчи хўжаликларга:
- республика ҳудудида фаолият юритаётган наслчилик ҳўжаликларидан сотиб олинган наслдор қорамолнинг ҳар бир бошига 1 млн сўм миқдорда;
- хорижий давлатлардан импорт қилинган наслдор қорамолнинг ҳар бир бошига 2 млн сўм, наслдор қўй ва эчкининг ҳар бир бошига 400 минг сўм миқдорда;

Марказий Осиё мамлакатлари минтақавий сиёсатининг экологик ўлчови: умумий муаммолар – умумий ҳаракатлар

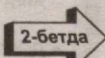
ДОЛЗАРБ МАВЗУ

12–13 февраль кунлари Брюсселда Европа Иттифоқи – Марказий Осиё (кейинги ўринларда ЕИ-МО деб юритилади) Атроф муҳит ва иқлим ўзгаришига доир ишчи гуруҳининг 9-мажлиси бўлиб ўтди. Мажлис мавзуси Марказий Осиё ва ЕИ-МО мамлакатлари ўртасида атроф муҳит ва иқлим ўзгариши соҳасида минтақавий ва икки томонлама даражаларда ҳамкорлик сиёсатини ривожлантириш, шунингдек ЕИнинг иқлим ва атроф муҳит соҳаси сиёсатидаги сўнги ислохотлар, Европа Яшил Ҳаракати ҳамда ЕИ томонидан ишлаб чиқилаётган ёпиқ циклдаги иқтисодиётга доир янги Ҳаракатлар режасига алоҳида эътибор қаратишга бағишланади. Бу 2019 йилнинг январь кунлари Тошкентда Европа Иттифоқи–Марказий Осиё атроф муҳит ва сув ресурслари соҳасида ҳамкорлик бўйича юқори даражадаги 6-конференциядан кейинги илк учрашувдир.

Ўтган йилнинг май ойида Европа комиссияси ва Европа Иттифоқининг ташқи ишлар ва хавфсизлик сиёсати бўйича Олий вакили ЕИнинг Марказий Осиё бўйича янги Стратегиясига доир «ЕИ ва Марказий Осиё: ҳамкорликни мустаҳкамлаш бўйича янги имкониятлар» Қўшма коммюникесини қабул қилди. ЕИ Кенгаши томонидан 2019 йил 17 июнда қабул қилинган янги Стратегия барқарорлик, тараққиёт ва минтақавий ҳамкорлик бўйича ўзаро боғлиқ бўлган 3 та устуворликни белгилайди ва «атроф муҳит, иқлим ва сув ресурслари барқарорлигини ошириш» бўйича аниқ

мақсадларни ўз ичига олади. Атроф муҳит ва иқлим ўзгаришига доир ишчи гуруҳи ўз фаолиятида ЕИ-МОНинг сиёсий мулоқотини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун шаклланган имкониятларидан кенг фойдаланади.

ЕИ-МО Атроф муҳит ва иқлим ўзгаришига доир ишчи гуруҳининг 9-мажлиси арафасида муҳбиримиз Ўзбекистон Экологик партияси Марказий кенгашининг раиси ўринбосари Саидра-сул Сангинов билан суҳбатлади.

Ушбу сонда:

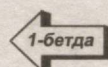
3-6-БЕТЛАР

Ҳисоблагич қиёслашдан қандай ўтказилади, Уй бошқарувчисини танлаш ҳуқуқи

7-БЕТ

Кредит олганман. Хорижга чиқа оламанми?

Давлат чорвачиликни қўллаб-қувватлашни кенгайтиради

б) «Ўзбекбалиқсаноат» уюшмасига аъзо бўлган интенсив усулда балиқ етиштирувчи хўжаликларга:

➤ интенсив усулда етиштирилган бир тонна балиқ маҳсулоти учун 1 млн сўм миқдориди;

➤ мамлакат ҳудудига импорт қилинган 1 дона наслдор она балиқнинг 3,5 млн сўмгача бўлган харажатларининг 50%и миқдориди;

в) «Паррандасаноат» уюшмасига аъзо бўлган паррандачилик хўжаликларига ҳар бир бош 1 кунлик наслдор жўжани импорт қилиш билан боғлиқ харажатларнинг 9 000 сўмини қоплаш учун.

Субсидиялар «Ўзбекчорванасл» агентлиги томонидан Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан

ажратилади. Бундай тартиб 15 кун ичида ишлаб чиқилади. 2020 йилда субсидиялар умумий суммаси 56 млрд сўмни ташкил этади. 2021–2022 йилларга зарур сумма жорий йилнинг 1 июлига келиб ҳисобланади.

Бундан ташқари, чорвачилик соҳасида амалга оширилаётган инвестиция лойиҳалари ва чора-тадбирларга Осиё тараққиёт банкнинг чорвачиликни ривожлантириш учун 150,0 млн АҚШ доллари миқдориди кредит маблағлари йўналтирилиши назарда тутилган.

Сунъий сув ҳавзаларининг ҳосилдорлигидан келиб чиқиб, ушбу майдонларга ер солигининг табақалаштирилган ставкаларини қўллаш масаласи кў-

риб чиқилади. 1 майга қадар тегишли таклифлар ишлаб чиқиши ва Молия вазирлигига киритилиши лозим. Ушбу омил 2021 йил бюджетни лойиҳасини тайёрлашда инобатга олинади.

2022 йил 1 январга қадар «Паррандасаноат» уюшмаси таркибидида паррандачилик корхоналарига ўзи ишлаб чиқарган тухум ва ғўшт маҳсулотларини экспорт қилишда, наслдор инкубацион тухум ва наслдор бир кунлик жўжаларни, вакцина ва ветеринария дори воситаларини импорт қилишда, истисно тариқасида, амалдаги ҳаво транспортида ташиш тарифларига нисбатан 20%лик чегирма берилади.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 30.01.2020 йилдан кучга кирди.

Минерал ўғитларнинг янги ишлаб чиқарилишини барпо этишга имтиёзлар ёрдам беради

Президентнинг тегишли қарори (6.02.2020 йилдаги ПҚ-4587-сон) кимё тармоғига тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилиш, юқори қўшилган қийматли мураккаб ва фосфорли минерал ўғитлар ишлаб чиқариш ҳажмларини ошириш мақсадида қабул қилинган.

Давлатимиз раҳбари Ҳукумат таклифига розилик берди ва Солиқ кодексининг 75-моддасига асосан унга тегишли ҳуқуқдан фойдаланган ҳолда «Самарқанд вилоятида мураккаб минерал ўғитлар ишлаб чиқариш кимёвий мажмуасини барпо этиш» инвестиция лойиҳасини амалга ошириш доирасида солиқ ва божхона имтиёзларини тақдир этди.

Имтиёзлар 2023 йил 1 февралгача бўлган муддатга жорий этилади ва қуйидагилардан иборат:

➤ жалб қилинадиган Ўзбекистон норезидентлари-

юридик шахслари учун фойда солиғи (шу жумладан, тўлов манбаида ушлаб қолинган фойда солиғи) ставкасини ҳамда Ўзбекистон норезиденти-жисмоний шахслар учун ЖШДС ставкасини 50%га камайтириш;

➤ алоҳида рўйхатга мувофиқ олиб кириладиган Ўзбекистонда ишлаб чиқарилмайдиган асбоб-ускуналар, махсус техникалар, машина ва механизмлар, комплект буюмлар ва узеллар, бутловчи қисмлар, хом ашё ва материаллар, технологик ускуналар, приборлар, дастурий таъминот, техник ҳужжатлар ҳамда

Олег Заманов, Norma) МЧЖ эксперти.

Нотариал палатанинг мақоми, тузилмаси ва молиялаштириш манбалари белгиланди

Вазирлар Маҳкамасининг 31.01.2020 йилдаги «Ўзбекистон нотариал палатаси фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги 54-сон қарори қабул қилинди.

Эслатиб ўтамиз, Президентнинг 9.09.2019 йилдаги ПФ-5816-сон Фармонида Нотариал палата ташкил этилиши ҳамда унинг асосий вазифалари ва фаолият йўналишлари белгиланиши назарда тутилган. Шунингдек 14.01.2020 йилдаги ЎРҚ-602-сон Қонун (3-модда) билан «Нотариат тўғрисида»ги Қонунга тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган.

Нотариал палата мақомига кўра хусусий амалиёт билан шуғулланувчи барча нотариусларнинг аъзолиги асосланган нотариал ташкилоти ҳисобланади. Бунда давлат нотариал идораси нотариуси ихтиёрийлик асосида ушбу палата аъзоси бўлиши мумкин.

Нотариал палата нотариусларнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга ошириладиган фаолиятига аралашмаслик принципи асосида иш юритади. Палата Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида тузиладиган ҳудудий бошқармалари билан биргаликда нотариатнинг ягона ўзини ўзи бошқариш тизимини ташкил этади.

Нотариал палата Конференцияси томонидан миқдори белгиланганда кириш ва аъзолик бадаллари ҳамда қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа маблағлар ҳисобидан молиялаштирилади.

Қарор билан тасдиқланган Нотариал палатанинг ташкилий тузилмаси қуйидаги кўринишга эга:

Нотариал палатанинг ташкилий тузилмасига мувофиқ Конференция ушбу палатанинг юқори органи, Бошқарув – ижро этувчи органи, Тафтиш комиссияси – молиявий назорат органи ҳисобланади. Нотариал палатанинг раиси Адлия вазирлигининг тақдимномасига биноан Нотариал палатанинг Конференцияси томонидан сайланган бошқарув аъзолари орасидан 5 йил муддатга сайланади.

Маълумот учун: 2019 йил 28 декабрда ўтказилган муассислар йиғилишида Нотариал палатани ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинган, Устави тасдиқланган, Бошқарув ва Тафтиш комиссияси аъзолари сайланган. Самарқанддаги 8-сон давлат нотариал идораси-

нинг нотариуси Дилшод Рустамович Ашуров палата раиси этиб сайланган.

Адлия вазирлиги икки ҳафта муддатда Нотариал палатани давлат рўйхатидан ўтказди. Палата ва унинг ҳудудий бошқармалари тегишли адлия органларининг биноларига текин фойдаланиш ҳуқуқи асосида жойлаштирилади.

Моддий-техник базани шакллантириш, шу жумладан компьютер ва нусха кўчириш техникаси, алоқа воситалари, мебель ҳамда автотранспорт воситалари сотиб олиш учун маблағлар ҳудудий адлия органлари шахсий ҳазна ҳисобварақларида жамланган қуйидагилар ҳисобидан ажратилади:

➤ Вазирлар Маҳкамасининг 2.06.2010 йилдаги «Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида нотариат институти янада такомиллаштириш чоралари тўғрисида» 2010 йил 5 майдаги ПФ-4216-сон Фармонини амалга ошириш чора-тадбирлари ҳақида»ги 104-сон қарорининг 2-бандига мувофиқ нотариал ҳаракатларни амалга оширганлик учун ундирилган давлат божининг суммалари;

➤ Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тўғрисида низоมนинг 10-банди 10- кичик бандига мувофиқ ундирилган ҳуқуқий ва техник тусдаги қўшимча ҳаракатларни амалга оширганлик учун тўлов.

Ҳужжат Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базасида (lex.uz) эълон қилинган ва 1.02.2020 йилдан кучга кирди.

Анвар Иркаходжаев.

• ҚОНУНЧИЛИКДАГИ ЯНГИЛИКЛАР
– Янги ҳужжатларни тақдим этимиз
1-2-бетлар

• ДОЛЗАРЪ МАВЗУ
– Марказий Осиё мамлакатлари минтақавий сийбсатининг экологик ўлчови: умумий муаммолар – умумий ҳаракатлар
1, 8-бетлар

• БИЗ ЯШАЙДИГАН УЙ
– Ҳисоблагичларни текширувдан ўтказишнинг янги тартиби
– Рақобатчи ёки монополия муҳити
– «Буларнинг дастидан тинчлик борми ўзи?»
– Кватирга ичидаги электр хизматига шартнома: фақат ихтиёрий асосда

– Иситиш учун ҳақ қандай тўланади?
– Ассосиз қарздорликлар бартараф этилмоқда
– Пойтахтда автомашинадан чиқинди улқотирган шахслар жаримага тортилди
3-6-бетлар

• ПАСПОРТ МАСАЛАЛАРИ
– Рухсат талаб этилмайди
– Меҳмон бўлиб келинг
– Қарздорлар учун тақиқ
– Кўчмас мулк харид қилинганда

7-бет

МУНДАРИЖА:

- ✓ Ҳисоблагичларни текширувдан ўтказишнинг янги тартиби
- ✓ Рақобатми ёки монополия муҳити
- ✓ «Буларнинг дастидан тинчлик борми ўзи?!»

- ✓ Квартира ичидаги электр хизматига шартнома: фақат ихтиёрий асосда
- ✓ Иситиш учун ҳақ қандай тўланади?
- ✓ Ассосиз қарздорликлар бартараф этилмоқда
- ✓ Пойтахтда автомашинадан чиқинди улоқтирган шахслар жаримага тортилди

Ахборотлаштириш муаммолари

Ҳисоблагичларни текширувдан ўтказишнинг янги тартиби

Ўзбекистонда 2019 йил 1 ноябрдан жорий этилган коммунал маҳсулотлар истеъмолини ҳисобга олиш ҳисоблагичини қиёслашдан ўтказиш бўйича ўрнатилган янги тартиб кўпчиликлка бош оғриги бўлди. Тартиб Вазирлар Маҳкамасининг 20.08.2019 йилдаги 698-сон қароридан назарда тутилган бўлиб, у қиёслашдан ўтказиш тартиб-таомилини осонлаштиришга қаратилган. Тасдиқланган маъмурий регламентларга мувофиқ электр энергияси, газ, совуқ ва иссиқ сув ҳисоблагичларини қиёслашдан ўтказиш, уларни ечиш ва ўрнатиш хизматлари эндиликда фақат давлат хизматлари марказлари ёки Ягона интерактив давлат хизматлари портали (ЯИДХП) орқали амалга оширилади.

Янги тизимнинг механизми етарлича пухта тартибга солинмаган кўринадди, шунинг учун у тўлиқ ишлаб кета олмади. Ижтимоий тармоқларда ҳисоблагичларни қиёслашдан ўтказиш, ечиш-ўрнатишнинг белгиланган муддатларига риоя этилмаётгани хусусида истеъмоличларнинг шикоятлари учраб туради. Давлат хизматлари марказидан чиққан аризалар ҳудудий электр тармоқлари корхоналарига (кейинги ўринларда – ҚЭТК, *етказиб бериувчи, электр таъминоти корхонаси*) бўлган йўлларда аллақандай тўсиқларга учраётгандек туюлади. Бир

қатор фуқаролар бунга кўп вақт кетаётганини (бир ой ва ундан ортиқ) айтиб шикоят қилишади, ваҳоланки, Регламентда талабгор томонидан сўровномани Мажбурий ижро бюроси, ҚЭТК ва метрология хизматига электрон шаклда юбориш учун 20 дақиқа белгиланган. Баъзида электр таъминоти корхонаси аризани топа олмай қолади. Шунда истеъмоличлар у томон билан ҳам, бу томон билан ҳам масалани ойдинлаштиришга киришиб кетишади. Яна тартибсизлик, асаббузарлик, вақтни ҳавога совириш денг.

*Тахририят ихтилоfli вазиятларни таҳлил қилишда иштирок этмайди ва уларни ҳал қилишда кўмаклашишга ваколатли эмас.

Маъзувий сонни махсус муҳбиримиз Ирина Гребенюк олиб боради.

Хисоблагичларни қиёслашдан ўтказиш маиший истеъмолчилар учун доимо даҳмаза иш бўлиб келган. Бу ўринда томонлар ўртасида келишмовчиликларга сабаб бўладиган кўплаб тўсиқлар юзага келган. Давлат хизматлари марказининг фаолияти истеъмолчи ва етказиб берувчи ўртасида воситачи вазифасини бажариш, мазкур жараёни осонлаштириш, иш ҳажмини камайтириш, иш хусусиятини янада қулай ва шаффоф қилишга қаратилган. Лекин аксарият ҳолларда муаммо инсон омилига бориб тақалади, шунда тизимга етарлича малакага ва масъулиятга эга бўлмаган ходимлар «кириб қолгани» маълум бўлади.

«Ўзстандарт» агентлиги ходимлари янги тартибни электр хисоблагичларни қиёслашдан ўтказиш мисолларида тушунтириб берувчи видеоролик тайёрладилар. Бу анчайин фойдали ахборот бўлди. Лекин муаллифлар «қиёслашдан ўтказиш»ни «Текшириш» деб номлаб, бу тушунчалар орасидаги фарққа эътибор қаратмай, ўта жиддий хатоликка йўл қўйганлар. Аслида булар тамоман бошқа-бошқа тартиб-таомиллар, жавобгарлиқни назарда тутувчи иккита ўзгача тушунчалардир. Қиёслашдан ўтказиш механизми ҳақиқатан ҳам оддийлашгани йўқ. Лекин фуқаролар буни амалда ҳис этишлари учун Регламент узилишларсиз ишлаши керак-да. Истеъмолчиларга уни қисқача эслатиб ўтамыз.

Электр хисоблагич қиёслашдан қандай ўтказилади

Электр хисоблагични қиёслашдан ўтказиш учун аризани икки усулда бериш мумкин. Ё исталган Давлат хизматлари марказига мурожаат қилинганда – улар сони республикада 201 та ёхуд буни электрон шаклда ЯИДХП орқали амалга ошириш мумкин (my.gov.uz).

Хисоблагичларни «Ўзстандарт» агентлиги қиёслашдан ўтказиши. Аввалги схема ўта мураккаб бўлган, шунинг учун кўпинча бюрократик тўсиқлар юзага келар эди. Дастлаб истеъмолчи хисоблагични ечиш учун электр таъминоти ташкилотига ариза бериши лозим бўлган. Шундан кейин хисоблагични унинг ўзи қиёслашдан ўтказиш учун «Ўзстандарт»га олиб бориб бериши лозим бўлган. Қиёслашдан ўтказилганлик учун ҳақ олинган. Боз устига, бу борада шаффофлик ва очиклик қаёқда дейсиз? Қиёслашдан ўтказилгандан кейин истеъмолчининг ўзи хисоблагични «Ўзстандарт»дан қайтариб олган ва уни ўрнатиб бериш учун ҲЭТКга ариза берган. Мана шу сансалорликдан қочган кўпчилик фуқаролар муайян ҳақ эвазига ходимлар билан келишиб олиб, қиёслашдан ўтказишнинг барча даҳмазаларини уларга ишониб топширишган. Таассуфки, дард устига чипкон чиққандек, аксарият вақтларда бу юмушларни улар виждонан бажармаганидан истеъмолчилар яна азият чекишган.

Қиёслашдан ўтказиш бўйича давлат хизматларини кўрсатганлик учун юридик шахслардан базавий хисоблаш миқдорининг (БХМ) 1,5 баравари миқдоридан йғим ундирилади, бу 334 500 сўмни ташкил этади. Жисмоний шахслар – якка тартибдаги тадбиркорларга БХМнинг

20 фоизи миқдоридан йғим белгиланган. Жисмоний шахслар (маиший истеъмолчилар) учун хизматлар бепул кўрсатилади.

Шундан сўнг ҲЭТК ходимлари хисобга олиш ускуналарини ечиш ва ўрнатишни, ечилган хисобга олиш ускуналарини «Ўзстандарт» агентлигининг давлат метрология хизмати органларида қиёслашдан ўтказишга тақдим этиш ишларини бажаради. Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюросининг ҳудудий бўлинмалари барча жараёнларда ҲЭТК билан ҳамкорлик қилади, хисобга олиш ускуналарига тамға (пломба) қўйишни амалга оширади.

Янги Регламентда хисоблагичларни қиёслашдан ўтказишга жавобгар бўлган мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари устидан назорат ўрнатиш белгиланган. Бу давлат хизматлари кўрсатишни қўзиб юбориш, талабгордан асосланмаган пул маблағларини талаб қилиш ва бошқаларга йўл қўймаслик мақсадида қилинган.

Электр хисоблагичларни оралик қиёслашдан ўтказиш муддатлари ҳам ўзгартрилди. Жисмоний шахслар учун у 8 йилда 1 марта, юридик шахсларда 4 йилда 1 марта ўтказилади.

Электр таъминоти ташкилоти оралик муддат тугашига қадар 30 кун давомида истеъмолчини қиёслашдан ўтказиш зарурлиги ҳақида ёзма равишда огоҳлантиради. Талабгорнинг ҲЭТК томонидан белгиланган муддатда расмий равишда огоҳлантирилмаслиги хисобга олиш ускуналарини ўз вақтида қиёсловдан ўтказмаганлик учун айбдорлиқни келтириб чиқармайди. Маиший эҳтиёжлар учун электр энергиясидан фойдаланувчи жисмоний шахслардаги электр энергияси истеъмолини хисобга олиш ускуналарини ўрнатиш, қиёслашдан ўтказиш, тамгалаш, рўйхатдан ўтказиш, таъмирлаш ва янгисига алмаштириш электр таъминоти ташкилотининг ўз маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Ўрнатилган Регламентда мувофиқ электр хисоблагичларни қиёслашдан ўтказиш 3 босқичда амалга оширилади:

- 1) хисоблагич ариза келиб тушгандан сўнг 5 иш куни давомида ечилади;
- 2) метрологик хизмат 3 иш куни давомида қиёслашдан ўтказилади;
- 3) хисоблагич 3 иш куни давомида ўрнатилади.

Тажриба натижалари

Рақобатми ёки монополия муҳити

Вазирлар Маҳкамасининг 4.01.2019 йилдаги 5-сон қарорига мувофиқ 2019 йилнинг январидан кўп квартирали уй-жойларни бошқариш бўйича пойтахтимизнинг Юнусобод туманида старт олган тажриба асосланмаган ҳолда Тошкентнинг бошқа туманларида ҳам давом эта бошлади. Ундан бўзланган мақсад кўп квартирали уй-жойларни профессионал бошқарув компанияларига бериш эди. ХУМШ аъзоларининг йиғилишларида баъзан уйлари бошқариш шаклини ўзгартиришга мажбурлаш бўйича босимлар ўтказилмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг қарорига белгиланган бошқарувчи компанияларни танлов асосида танлаш ва унда мулкдорлар вакилларининг иштирок этишини назарда тутувчи тартиб-таомил бузилмоқда. Бу эса уйда яшовчилар устига охир-оқибатда тажрибани ўтказишдан манфаатдор бўлганлар илгари сурган компания бошқарувчи бўлиб қолиши эҳтимолини оширади.

Бундан таажжубланишга ҳожат йўқ. Моҳиятан кўп квартирали уйлари профессионал бошқаришга қаратилган мазкур лойиҳа аввалбошдан ҳуқуқий жиҳатдан пухта ишлаб чиқилмаган эди. Аслида профессионал бошқарув – керакли нарса. Лекин тажрибани ўтказишга масъул бўлган мансабдор шахсларнинг ҳуқуқий саводсизлиги ва масъулиятсизлиги – турар жой мулкдорларининг бу борадаги ҳуқуқларининг бузилиши ва норозиликларига сабаб бўлаётган омиллардан бири ҳисобланади. Юнусободлик «ноу-хау»чилар дастлаб ширкатлар ёпилиши, кейин тумanning барча кўп қаватли уйлари бирваракайига бошқарувчи компанияга ўтиши тўғрисидаги миш-мишни тарқатишди. Монополияга қарши курашиш кўмитаси ва Адлия вазирлиги «жадидчилар»ни (яъни янгилик муаллифларини) ҳовуридан тушириб қўйишди ва ҳуқуқий чегарага қайтаришди. Амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ, бошқарув усулини танлаш турар жой мулкдорларининг ҳуқуқи эканлигини эслатиб қўйишди. Худди шу меъёр «Кўп квартирали уйлари бошқариш тўғрисида»ги янги Қонунда ҳам назарда тутилган бўлиб, унга кўра 2020 йил 1 майга қадар бўлган муддатда унинг нормалари пойтахтимизнинг Яққасарой туманида, Маргилон ва Жиззах шаҳарларида апробациядан ўтказилади.

Бир йил ўтди, қонун ҳужжатларини бузган ҳолда бу тажрибани шаҳарнинг бошқа туманларига татбиқ этишдан олдин, ғалвирини сувдан кўтариш, тажрибага расмий баҳо-ни бериш тўғрисида бўлмасмиди?! Унинг самарадорлигини тасдиқловчи натижалар эса ҳозирча қўлга киритилмаган. Ҳуқуқий эксперимент ўтказилиши мўлжалланган уй-жой фондининг ҳолати таҳлил этилмаган, бошқарувчи компанияни танлашга доир танловлар ўтказиш статистикаси, танловларда турар жой мулкдорларининг вакиллари иштироки мавжуд эмас. Дарвоқе, Адлия вазирлиги бошқарув компанияларини танлаш тартиб-таомилларидаги қоидабузарликларни аниқлади, шулардан бирида туман ҳокимиятининг қарорига тендерда ғолиб бўлганлар орасида танловда умуман иштирок этмаган компаниялар мавжуд бўлганлиги ҳам бор.

Савол туғилади: ҳокимиятлар айнан қайси норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга асосланган ҳолда Юнусобод тўлкинини

пойтахтнинг бошқа туманларига сингдира олмақдалар? Бу худди ҳассасига зўрга таяниб турган оқсоқ одамни соппа-соғ одамга ўхшаб туришга мажбурлаб, ҳар томонга югуртираётганга ўхшади.

Мазкур масалада асосий кишилар бўлиб турар жой мулкдорларининг ўзлари ҳисобланишади, зеро, ислохотлар ҳам айнан уларга қаратилган-ку. Шундай кишилардан бирининг фикрини келтирамиз, у **Валерий Стаховский**:

– Гап муайян ҳолат ёки шаклда ҳам эмас, балки масаланинг моҳиятида. Турар жойлар хусусийлаштирилгандан кейин кўп квартирали уйлари бошқариш дастлаб мулкдорларга нисбатан бегона бўлган шахслар – жэклар ва ИК (ижара корхоналари) кўлига ўтди. Бундай ташқи бошқарув нафақат самарасиз, балки ҳалокатли тарзда из қолдирди: уй-жой фонди жар ёқасига келиб қолди. Шунинг учун уй-жой мулкдорлари ширкатлари (УМШ, кейинчалик ХУМШ) шаклидаги ўзини ўзи бошқаришга ўтишга қарор қилди.

Албатта, барча ширкатларда ҳам ишлар силлиқ кетди ёки кетаяпти, деб бўлмайди, лекин нима бўлса-да, улар асосан бу ишнинг уддасидан чиқишга эришдилар ҳамда кўп квартирали уйлarning катта қисмини элақага келтириб қўйишди. Энг муҳими, ўзини ўзи бошқариш тамойили умуман олганда ўзини оқлади. Шу билан бирга УКХ соҳасида профессионал бошқарув даражасини ошириш талаби ихтисослашган бошқарувчи компанияларнинг ролини оширишни тақозо эта бошлади.

Асосийси (бу «Кўп квартирали уйлари бошқариш тўғрисида»ги Қонунда ҳам ўз аксини топган) бошқарувнинг бу ҳар иккала усули бирга амал қилавериши ҳамда рақобатлашиши лозим, зеро, рақобатнинг бўлиши эркин бозор шароитида ҳам табиий, ҳам заруратдир.

Ғаниннинг индаллосини айтганда, УКХ соҳасидаги ислохотларда уйлари бошқарувчи компаниялар томонидан яққаоқимлик асосида бошқариш эмас, балки уларга рақобат муҳитини яратиб бериш асосий моҳият ва мақсад бўлиб қолиши даркор.

Ширкат ва мулкдорларга босим ўтказиш, чет компаниялар бошқарувига мажбурлаб киритиш – ким ва қай

Мавзуйи сонни махсус муҳбиримиз Ирина Гребенюк олиб боради.

йўсинда амалга оширмасин, бу турар жой соҳасидаги давлат сийёсатига қарши чиқиш ҳисобланади.

Турар жой мулкдорлари учун нима фойдали эканлигини фақат вақт ва тажриба кўрсатади, чунки умумий мол-мулкка ким ва қандай хизмат кўрсатиши кераклигини айнан улар танлай оладилар. Агар бу алоҳида шахслар ёки гуруҳлар, маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ва

бошқаларнинг эмас, айнан турар жой мулкдорларининг манфаатларига мос тушса, балки биз ушбу рақобат орқасидан ХУМШ ва бошқарувчи компаниялар ўртасидаги ҳамкорлик муносабатларига ўтармиз. Уйларни бошқариш масаласида асосий ҳуқуқ – хусусий мулк ҳуқуқи эканлигини ёддан чиқармаслигимиз керак. Бу ҳуқуқни бузишга эса ҳеч кимга ҳуқуқ берилмаган.

Кўшничлик низолари

«Буларнинг дастидан тинчлик борми ўзи?!»

Қандай қилиб жой мулкдорини шахтага олиб борувчи миҳлаб ташланган эшикни очиб қўйишга мажбурлаш мумкин? Ваннахонанинг шифти намланиб қолганда нима қилиш керак ва унинг сабаби қандай аниқланади-ю, бу ҳолат қандай қилиб тезда бартараф этилади? Таъмирлаш ишлари вақтида юқори қаватда яшовчи кўшнимиз шахтага ўтиладиган эшикни гишт ёки кафель билан ёпиб ташласа, бунинг оқибатида муҳандислик коммуникацияларига йўл тўсилса... Энг қизиғи эса йўлни очиш нияти йўқ - менда ҳаммаси жойида, дейишдан у ёнгина ўтмаётир. Боз устига, ХУМШ ходимлари, сантехник, унинг сув тошқинидан зарар кўрган кўшнисига эшик очмайди, пинак бузмайди. Шахтадаги қувур ёрилиб кетиб, бир нечта квартиралар сув остида қолса-чи – бу ҳолатни тиклаш учун ким жавоб беради?

Шахтадаги уй ичи коммуникациялари (тик қувурлар), шу жумладан шахтанинг ўзи ҳам – кўп квартираларни уйдаги барча мулкдорларнинг умумий мол-мулки ҳисобланади. мазкур мол-мулкдан фойдаланишда улар тенг ҳуқуқларга эгадирлар. Айни вазиятда умумий фойдаланишда бўлган шахтага ўтиладиган йўлни тўсиб қўйган мулкдор ҳам бошқа квартира эгаларининг мулк ҳуқуқини бузаётган бўлади.

Шуни эътибордан соқит қилмаслик керакки, ХУМШнинг шахтадаги жавобгарлик зонаси бўлиб фақат тик қувурлар ҳисобланади. Тик қувурлардан квартираларга шохлаб ўтадиган тагсинчлар учун турар жой мулкдорлари жавоб беришади. Шахтадаги коммуникацияларга ўтиш йўллари тўсиб қўйиш, худди авария ёки тошқинлар чоғида ХУМШ ходимларини уйга қўймаслик сингари қонунчиликка зид хатти-ҳаракат ҳисобланади. Шунга қарамай, бундай ҳолатлар тез-тез учраб туради. Бунга бир томондан уй

аҳлининг ҳуқуқий саводсизлиги, иккинчи томондан қонун ҳужжатларини писанд қилмаслик сабаб бўлмоқда.

Бундай ҳолатларни четлаб ўтишга ширкат томонидан ўтказиладиган профилактик чора-тадбирлар, шу жумладан умумий мол-мулкнинг квартира ичидаги объектларини кўздан кечириш ёрдам берган бўлур эди. Шунда ХУМШ уйни иситишга таъсир кўрсатувчи коммуникациялар тизимига барча ноқонуний қайта режалаштиришлар, қайта қуришлар ва узишлардан олдиндан хабардор бўлиб борарди. Квартира ичидаги қувурли тармоқлар тўғрисидаги бандни ХУМШ аъзоларининг умумий йиғилишида олдиндан муҳокама қилган ва тасдиқлаган ҳолда ХУМШ уставиға ёки уйдаги умумий мол-мулкни сақлашга доир ички қоидаларга киритиш мумкин.

Хўш, шундай қилиб, шахтадаги коммуникацияларга ўтиш йўллари очиб қўйишни жой мулкдорларига қай тарзда мажбурласа бўлади?

Кўшни шахтага ўтиш йўларини тўсиб қўйганда амалга ошириладиган 14 та қоида

1. Сув тошқини ёки шахтадаги авариядан зарар кўрган турар жой мулкдори ХУМШга ариза билан мурожаат қилиши керак.

2. Ариза 2 нусхада берилади. ХУМШ раҳбари аризининг мулкдорда қоладиган нусхасига имзо қўйиши ва уни қабул қилиш санасини кўрсатиши керак.

3. Ариза келиб тушган пайдан бошлаб ширкат ертўлага иссиқ ва совуқ сув етказиб берилишини зудлик билан тўхтатиши ҳамда вазиятни бартараф этиш бўйича чора-тадбирларни кўриши зарур. Акс ҳолда оқибатлар учун жавобгарлик ХУМШ раҳбарининг зиммасига юклатилади.

4. Ширкат, уйдаги умумий мол-мулкни сақлаб туриш учун жавобгар бўлган юридик шахс сифатида шахтани ёпиб ташлаган мулкдордан муҳандислик коммуникацияларига йўл очишни талаб қилиши шарт.

5. ХУМШнинг мансабдор шахслари мулкдорга, шахтадаги умумий мол-

мулкка ўтиш йўлларини тиклашдан бош тортган тақдирда, оқибатлар учун мулкчи жавобгар бўлишини тушунтиришлари керак.

6. ХУМШ уй кўмитаси раиси, уйдаги бир қанча яшовчилар ёки фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органлари вакиллари иштирокида квартирадаги ноқонуний қайта жиҳозлаш тўғрисида далолатнома тузиши керак.

7. Агар мулкдор шахтага ўтиладиган йўлни очишдан бош тортса, ширкат ходимларини квартирага кўймаса, у ҳолда ХУМШ авария ҳолатини бартараф этиш бўйича юридик шахснинг ҳаракатларига тўсқинлик қилганлик тўғрисидаги ариза билан

прокуратурага (судга) мурожаат қилиши мумкин.

8. Агар ширкат масалани ҳал этишдан ноқонуний тарзда ўзини олиб қочса, бу мансабга совуққонлик билан қараш сифатида баҳоланади, бунинг учун жинойи жавобгарлик назарда тутилади. Бу ҳолда зарар кўрган жой мулкдори вақтни йўқотмаган ҳолда масалани ҳал қилишга ўзи киришади.

9. Аввалига шахтага ўтиш йўлини очиш тўғрисида кўшни билан мурося қилишга ҳаракат қилиб кўриш керак.

10. Ўзаро қелишувга келинмаган тақдирда, мулкдор УХХ вазирлигининг уй-жой инспекциясига мурожаат қилиши, судга даъво аризаси ёки

прокуратурага шикоят бериш учун ҳужжатлар тайёрлаши мумкин.

11. Зарар кўрган яшовчи чакка ўтиши/сув босиши далилини тасдиқлаш учун фотосуратга олиши керак.

12. Уй кўмитаси раиси ва уйдаги бир қанча яшовчилар иштирокида мулкдор томонидан шахта жойлари ва умумий мол-мулкка ўтиш йўллари ноқонуний тўсиб қўйилганлиги тўғрисида далолатнома тузиш керак.

13. Қонунбузар кўшнини зарар кўрган мулкдор суд ёки прокуратурага беришни мўлжаллаётган ҳужжатлар билан таништириш.

14. Масала ҳал этилмаган тақдирда, суд ёки прокуратурага мурожаат қилиш керак.

Қонун ҳужжатларида нима дейилган

Ўз ҳуқуқингизни ҳимоя қилишингиз учун қандай норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга таяниш лозимлиги ҳусусида тасаввурга эга бўлиш лозим.

Уй-жой кодекси

Кўп квартирали уйдаги квартира мулкдори ўзига қарашли жойга кўп квартирали уйга хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ёки авария-таъмирлаш хизматлари вакиллари умумий мол-мулкнинг ҳолатини назорат қилиш, унга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш мақсадида мулкдорни олдиндан хабардор қилгач, унинг борлигида киришларини таъминлаши шарт.

Кўп квартирали уйдаги квартира мулкдори авария ҳолати юзага келган тақдирда, аварияни бартараф этиш учун тегишли авария-таъмирлаш хизматлари вакиллари ўзига қарашли жойга киришларини дарҳол таъминлаши шарт. Квартира мулкдори йўқлигида аварияни бартараф этиш учун бу жойга кириш ички ишлар органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари вакиллари иштирокида тегишли авария-таъмирлаш хизмати томонидан амалга оширилади.

Кўп квартирали уйдаги квартира мулкдори маҳаллий давлат ҳокимияти органларидан тегишли рухсатнома олмаддан ўзига қарашли жойни ўзбошимчилик билан қайта курган ёки ўзгартирган тақдирда, қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда жавобгар бўлади ҳамда бу жойни ўз ҳисобидан аввалги ҳолатига келтириши шарт (24-модда).

«Кўп квартирали уйларни бошқариш тўғрисида»ги Қонун

(7.11.2019 йилдаги УРҚ-581-сон, 1.08.2020 йилдан қучга киради)

Айни вақтда ҳуқуқий тажриба сифатида Тошкент шаҳрининг Яққасарой туманида, Марғилон ва Жиззах шаҳарларида апробациядан ўтмоқда.

Турар жой мулкдори:

жойда, санитария-техника ускуналарида ва бошқа ускуналарда носозликлар аниқланган тақдирда, шикастланишларни бартараф этиш юзасидан дарҳол мумкин бўлган чораларни кўриши ҳамда зарур бўлган ҳолларда тегишли хизматга хабар қилиши;

авария вазиятлари юзага келган тақдирда ўзи эгаллаб турган жойга авария-тиклаш хизматлари вакиллари киришини таъминлаши шарт.

Агар мулкдор ёки у билан бирга яшовчи шахслар бошқа мулкдорларнинг мол-мулкига ёхуд умумий мол-мулкка зарар етказган бўлса, улар етказилган зарарнинг ўрнини қоплаши шарт.

Агар умумий мол-мулкнинг фақат мазкур жойдан кирилиши мумкин бўлган конструктив қисмларини текшириш, таъмирлаш ёки алмаштириш зарур бўлса, башарти мулкдор бу ҳақда олдиндан хабардор қилинса, мулкдор кўп квартирали уйни бошқариш органи вакиллари билан жойга киришига рухсат бериши шарт. Авариянинг олдини олиш ёки унинг оқибатларини тезкор бартараф этиш зарур бўлган шовилинч ҳолларда олдиндан хабардор қилиш талаб этилмайди (19-модда).

«Ҳусусий уй-жой мулкдорларининг ширкатлари тўғрисида»ги Қонун

(12.04.2006 йилдаги УРҚ-32-сон, 1.08.2020 йилдан қучини йўқотади)

Ширкат мулкдорнинг жойи ичидаги умумий мол-мулкнинг ҳолатини назорат қилиш, унга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш мақсадида мулкдорни олдиндан хабардор қилгач, мулкдорнинг жойига унинг борлигида кириш ёки

авария юз берган тақдирда белгиланган тартибда дарҳол кириш ҳуқуқига эга (15-модда).

Ширкат умумий мол-мулк, ширкатнинг ер участкаси ва мол-мулки белгиланган қоидалар, нормалар ҳамда стандартларга мувофиқ асралиши ва сақланишини таъминлаши шарт (16-модда).

Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатининг намунавий устави

(ВМнинг 30.05.2006 йилдаги 100-сон қарорига 1-илова)

Ширкат аъзосининг мажбуриятлари:

Белгиланган тартибда тегишли рухсат олгач, ширкат билан ўзига тегишли турар жойни реконструкция қилиш, тархини қайта тузиш, қайта жиҳозлаш бўйича келишувга эришиш. Ўзбошимчалик билан турар жойни реконструкция қилиш ва/ёки тархини қайта тузиш ва/ёки қайта жиҳозлашга йўл қўйган ширкат аъзоси ўз ҳисобидан хонани аввалги ҳолига келтиришга мажбур;

олдидан огоҳлантирилган ҳолда ва ўзининг ёки вакилининг иштирокида ўзига тегишли бўлган турар жойга умумий мулкнинг мулкдори турар жойи чегарасида бўлган қисмини кўриқдан ўтказиш, жорий ва капитал таъмирлаш учун, шунингдек авария ҳолатларини бартараф этиш учун Ширкат ва ихтисослаштирилган ташкилотлар вакилларини дарҳол киритиш. Хонага киришга йўл қўймаган мулкдор шу туфайли ишлар бажарилмай қолганлиги натижасида етказилган зарарни ўз ҳисобидан қоплайди;

ўзига тегишли турар жой чегарасида бўлган умумий мулкнинг бутлигини таъминлаш (6.2-банд).

Кўп квартирали уйлarda иссиқлик таъминоти хизматлари кўрсатиш қоидалари

(ВМнинг 15.07.2014 йилдаги 194-сон қарорига 1-илова)

Истеъмолчи куйидагиларга мажбур:

квартира ичидаги асбоб-ускуналарнинг носозликлари (авариялар) аниқланганда уларни бартараф этиш юзасидан мумкин бўлган барча чораларни кўриш;

иситиш ва иссиқ сув таъминотининг уй ичидаги тизимларидаги авариялар, шунингдек иссиқлик энергиясидан

фойдаланишда юзага келадиган бошқа бузилишлар тўғрисида тегишли равишда ижро этувчига ёки етказиб берувчига дарҳол хабар бериш (86-банд).

Истеъмолчиларга сув таъминоти ва оқава сувни чиқариш хизматлари кўрсатиш қоидалари

(ВМнинг 194-сон қарорига 2-илова)

Истеъмолчилар турли предмет ва материалларнинг уюм бўлиб сақланишига, шунингдек истеъмолчининг худудида ёки тасарруфидида бўлган ичимлик сув, канализация тармоқлари ва қурилмалари устида ҳамда ичимлик сув ва канализация ташқи жойлашувда бўлган (кўчада ва квартал ичида) ерларда бирор-бир иншоотларни қуришга йўл қўймаслик. Амалдаги тармоқларда ўзбошимчалик билан қурилган иншоотларда авария содир бўлган тақдирда етказилган зарар учун жавобгарлик қондани бузганнинг зиммасига юкланади (123-банд).

Кўп квартирали уйлarda етказиб берувчи ва истеъмолчи (жой мулкдори) ўртасида иссиқлик таъминоти шартномаси

Истеъмолчи иситиш ва иссиқ сув таъминотининг уй ичидаги тизимларидаги авариялар, шунингдек иссиқлик энергиясидан фойдаланишда юзага келадиган бошқа бузилишлар тўғрисида тегишли равишда ижро этувчига ёки етказиб берувчига дарҳол хабар бериши шарт (4.3.3-банд).

I гуруҳ истеъмолчиларига (жисмоний шахсларга) сув таъминоти ва оқава сувни чиқариш хизматларини кўрсатиш шартномаси

Истеъмолчи етказиб берувчининг вакилларига уларнинг хизмат гувоҳномаси бўлган тақдирда, соат 9.00 дан 18.00 гача бўлган даврда ўз худуди ёки тасарруфидидаги сувни ҳисобга олиш узеллари, ичимлик сув ва оқава сув тармоқлари, қурилма ва иншоотлари олдига тўсиқсиз боришини таъминлаши шарт (4.4-банд).

Реклама

«КИЧИК КОРХОНА ЭЛЕКТРОН БУХГАЛТЕРИ»

Ўзбек тилидаги қўлланмасини тақдим этамиз

Тошкент ш., Миробод тумани, Талдимаржон кўч., 1/1.

Тел. (71) 200-00-90. E-mail: office@norma.uz, webs www.norma.uz

Мазувий сонни махсус муҳбиримиз Ирина Гребенюк олиб боради.

Истеъмолчилар эътиборига

Квартира ичидаги электр хизматига шартнома: фақат ихтиёрий асосда

Сўнги пайтларда пойтахтда хусусий электромонтаж ташкилотлари вакиллари фуқароларга квартира ичидаги электр хизматларини пуллик асосда кўрсатишга шартномалар тузишни фаол тарзда таклиф этишаётган вазият юзага келди. Бу ҳаракат уйма-уй юрган ҳолда амалга оширилди. Фуқаролар таклиф этилган сервисни анчайин эътиёткорлик билан кутиб олишди, сабаби аксарият ҳолларда хусусий таклиф билан чиққанлар айнан қайси тузилмадан эканликларини аниқроқ тушунириб бера олмадилар. Баъзида улар ўзларини Энергетика вазирлигининг ходимлари сифатида таништирдилар. Яшовчилар шартномаларни пуллик асосда тузиш қанчалик асосланганлигини сўраб саволлар беришди. Шу муносабат билан Ўзбекистон Энергетика вазирлиги ўзини minenergy.uz сайтида вазиятга изоҳ берувчи тушуниришни жойлаштирди.

Тушуниришда айтилишича, тошкентликлар хусусий электромонтаж ташкилотларидан уларга келаётган таклифларни муҳокама қилишмоқда. Мазкур хизматларнинг вакиллари гувоҳномаларини кўрсатган ҳолда кўп қаватли уйларнинг квартираларини айланиб юриб, абонентлик тўлови билан шартномалар тузишни таклиф этишаёттир. Уларнинг сўзларига қараганда, бу билан уйда яшовчилар электр симлари, розетка ва уй ичидаги бошқа электр таъминоти унсурлари билан, шунингдек электр шчитда учрайдиган муаммолар юзага келган тақдирда қўшимча тўловларсиз компания мутахассисларини чақиртириш имкониятини берар экан.

Тушуниришда айтилишича, мазкур электромонтаж хизматларининг Энергетика вазирлиги ва унинг таркибий тузилмаларига алоқаси йўқ. Улар мустақил тижорат ташкилотлари бўлиб, хизматлар кўрсатишга шартномалар тузиш ва абонентлик тўловларини ундириш ҳуқуқига

эгалар. Бундай ташкилот билан хизмат кўрсатишга шартнома тузиш-тузмаслиқни истеъмолчи мустақил равишда, ихтиёрийлик асосида ҳал қилади.

Эслатиб ўтамай, Вазирлар Маҳкамасининг «Электр энергияси ва табиий газдан фойдаланиш тартибини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори (12.01.2018 йилдаги 22-сон) доирасида маиший истеъмолчиларга электр энергияси ҳисоблағичларини сотиб олиш, ўрнатиш, рўйхатга олиш ва пломбалаш «Худудий электр тармоқлари» акциядорлик жамияти маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Истеъмолчилар электр энергияси таъминоти ва электр энергияси хизмати билан боғлиқ барча саволларга тезкор ва ишончли жавобларни 11-54 телефон рақами, газ таъминоти билан боғлиқ масалалар бўйича жавобларни 11-04 телефон рақами, шунингдек Facebook ва Telegram каналларидан олишлари мумкин.

Тахририят почтасидан

Иситиш учун ҳақ қандай тўланади?

Эшитишимча, иссиқлик таъминоти хизматлари учун 2020 йилдан фақат иситиш мавсумида ҳақ тўланар эмиш. Йилимиз бошланган. Ҳисоб-китоблар қайси тарифлар бўйича амалга оширилади?

— Президентнинг «Иссиқлик таъминоти тизимини такомиллаштириш ва иссиқлик таъминоти корхоналарини молиявий соғломлаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига (2.12.2019 йилдаги ПҚ-4542-сон) мувофиқ 2020–2021 йиллар иситиш мавсумидан бошлаб марказлаштирилган иссиқлик таъминоти хизматлари учун истеъмолчилар билан ҳисоб-китоблар иситиш даврининг ҳар бир кунига 1 кв.м иситиладиган майдон ҳисобида тўлаш тизимига ўтказилади.

Ҳозирча 2019–2020 йиллар иситиш мавсуми тугагани йўқ. Шунинг учун келгуси иситиш мавсуми бошлангунга

қадар истеъмолчилар марказлаштирилган иссиқлик таъминоти хизматлари учун тўловни эски тартибда амалга оширадилар: ҳар ойда белгиланган тарифлар бўйича.

ҚХТБ порталида Вазирлар Маҳкамасининг иссиқлик таъминоти хизматларига ҳақ тўлашнинг янги тартибини назарда тутувчи қарор лойиҳаси жойлаштирилган. Кўп квартирали уйларда иссиқлик энергияси истеъмоли ҳақини белгиланган тарифлар бўйича фақат иситиш мавсумида тўлаш ҳамда календарь йил давомидаги ҳар ойлик тўлов ўрнига иситиш даври давомида ҳар кунлик тўловга ўтиш таклиф этилмоқда.

Ислоҳот одимлари

Асоссиз қарздорликлар бартараф этилмоқда

Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси ташкил этилгандан буён норéal, яъни асоссиз қарздорликлар ҳисобланиши билан боғлиқ масалалар долзарблигича қолмоқда.

– Асоссиз қарздорликлар муқаддам таъминотчи корхоналар томонидан истеъмолчилар тўлиқ кўриқдан ўтказилмагани, энергия ресурслари ва сув таъминотининг талон-торож қилиниши ва ётказиб берилишидаги табиий йўқотишларнинг истеъмолчилар зиммасига қарздорлик сифатида ҳисобланиши сабабли юзага келганини кўрсатмоқда, – дейди Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси директорининг биринчи ўринбосари Ҳ.Кабиржонов. – Ўтган вақт давомида истеъмолчиларни тўлиқ кўриқдан ўтказиш бўйича республика миқёсида ишчи гуруҳлар тузилди. Улар томонидан аниқланган асоссиз қарздорликлар бўйича ҳужжатлар расмийлаштирилиб, истеъмолчи зиммасидан олиб ташлаш чоралари қўрилмоқда.

Ҳукумат топшириғи асосида 2018 йилда истеъмолчиларга асоссиз (норéal) ҳисобланган қарздорликни хатловдан ўтказиш бўйича Идоралараро қўшма фармойиш тасдиқланган. Унга кўра истеъмолчилар хатловдан ўтказилган. Натижада республикамиздаги 429 минг нафардан ортиқ истеъмолчига фойдаланилмаган электр энергияси учун 545 млрд сўм, табиий газ бўйича 212 минг нафар истеъмолчиларга 430,8 млрд сўм асоссиз қарздорлик ҳисоблангани аниқланди. Ушбу асоссиз қарздорлик электрон дастурдаги истеъмолчиларнинг ҳисобварағидан чиқарилиб, бузилган ҳуқуқларини тикланиши таъминланди.

Фойдаланилмаган энергия ресурслари учун истеъмолчиларга асоссиз қарздорлик ҳисобланиши ҳолатлари

бўйича бюро органлари томонидан 1 трлн 342 млрд сўм норéal қарздорлик бўйича жами 146 та жиноят ишлари қўзғатилган.

Президентимизнинг 2017 йил 13 ноябрдаги «Электр энергияси ва табиий газ назорати ва ҳисобининг автоматлаштирилган тизимини жадал жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори билан жойларда истеъмолчиларнинг электр энергия истеъмолини назорат қилиш ва ҳисоб олишнинг автоматлаштирилган (АСКУЭ) тизимига уланиш жараёнлари бошланди. Аини пайтда таъминотчи корхоналар билан ҳамкорликда 2,7 млн дан ортиқ электр энергияси истеъмолчиларига электрон ҳисоблагичлар ўрнатилди. Шундан, 1 млн 363 минггаси автоматлаштирилган тизимга уланган.

Пойтахтда автомашинадан чиқинди улоқтирган шахслар жаримага тортилди

2020 йил 31 январь куни Тошкент шаҳар Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш бошқармаси инспекцияси томонидан Тошкент шаҳар ЙҚХБ ходимлари билан ҳамкорликда тезкор рейдлар ўтказилди.

Унда шаҳарнинг А.Навоий кўчасида давлат рақами 01X000XX (ўзгартирилган) «Нексия» автотранспорти йўловчиси Х.Г. томонидан тамаки қолдигини ташқарига улоқтирган ҳолат қайд этилди.

Шунингдек, Шота Руставели кўчаси бўйлаб ҳаракатланаётган «Ласетти» русумли автотранспорт ҳайдовчиси

Б.М. бўш бақлажга идишини йўл четига улоқтирганида тўхтади қолинди.

Оқоридаги ҳолат юзасидан икки ҳуқуқбузарга нисбатан ЙҚХБ давлат инспектори томонидан МЖТКнинг 123-моддаси билан маъмурий баённомалар расмийлаштирилиб, ўрнатилган тартибда жарима қўлланилди.

ЎзА материали асосида.

Мавзувий сонни махсус муҳбиримиз Ирина Гребенюк олиб боради.

Рухсат талаб этилмайди

Эр-хотин никоҳдан расман ажралишган, 8 ёшли фарзандлари бор. Собиқ эр айни пайтда Қозоғистон фуқароси бўлиб, боладан хабар олмаётти, унинг тарбиясида иштирок этмаяпти ва молиявий кўмак кўрсатмаяпти.

Собиқ эр бола учун хорижий паспорт олишга ўз розилигини бермаяпти, бундай ҳолатда қандай йўл тутиш лозим?

– Вояга етмаган фуқарога хорижга чиқиш биометрик паспортини расмийлаштириш чоғида қуйидаги ҳолатларда ота-оналардан бирининг розилиги талаб қилинмайди (Низомнинг 21-банди, 26.12.2018 йилдаги ПҚ-4079-сон қарорга 1-илова):

➢ ота-онанинг бири вафот этганлигида (вафот этганлик тўғрисидаги гувоҳноманинг нусхаси тақдим этилган тақдирда);

➢ ФХДЁ органи томонидан берилган ёлғиз онанинг маълумотномаси мавжуд бўлганда;

➢ боланинг ота-онасидан бири хориж фуқароси бўлганда;

➢ ота-онадан бири суд томонидан ота-оналик ҳуқуқларидан маҳрум қилинганда (суд қарорининг нусхаси тақдим этилган тақдирда);

➢ ота-онадан бири суд томонидан бедарак йўқолган деб топилганда (суд қарорининг нусхаси тақдим этилган тақдирда);

➢ ота-онадан бири суд томонидан муомалага лаёқатсиз деб топилганда (суд қарорининг нусхаси тақдим этилган тақдирда);

➢ ота-онанинг бири Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ўчирилганда ва хорижда доимий яшаётганда.

Шу тарихда, собиқ эр Қозоғистон Республикасига доимий яшаш учун чиқиб кетган бўлса ва ҳозирда ушбу республика фуқароси ҳисобланса, миграция ва фуқароликни расмийлаштириш бўлимида вояга етмаган бола учун хорижий паспортни расмийлаштиришда унинг нотариал тасдиқланган розилиги талаб этилмайди.

Меҳмон бўлиб келинг

Самарқанддаги қариндошларимиз 1994 йилда АҚШга кетишган, улар Америка фуқаролигини олишган. Ҳозирги пайтда Ўзбекистонга меҳмонга келишмоқчи.

Бу борада қандай йўл тутишимиз ва кимга мурожаат қилишимиз лозим?

– Ватандошлар учун таклифномани расмийлаштиришингиз лозим. Бунинг учун доимий истиқомат қиладиган жойингиздаги МваФР бўлини масига қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишингиз керак:

➢ белгиланган намунадаги 2 нусхада ариза-анкета;

➢ таклиф қилувчининг паспорти (нусхаси олиниб, асли қайтариб берилади);

➢ ватандошнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт, ҳаракатланиш ҳужжати ва бошқалар) нусхаси;

➢ таклиф қилувчининг ватандош билан қариндошлик даражасини тасдиқловчи ҳужжатлар (никоҳ тузилганлиги ва тугулганлик тўғрисидаги гувоҳномалар ёки уларнинг ўринини босувчи ҳужжатлар, нусхаси олиниб, асли қайтариб берилади);

➢ ватандош Ўзбекистон Республикасига оила аъзолари билан биргаликда келиш ниятида бўлса, уларнинг ҳар бирининг шахсини ва қариндошлик даражасини тасдиқловчи ҳужжатларининг нусхалари;

➢ таклиф қилувчининг 3,5 х 4,5 см ўлчамли 2 дона фотосурати;

➢ давлат божи тўланганлиги ҳақидаги квитанция (Низомнинг 3-банди, ВМнинг 17.04.2019 йилдаги 326-сон қарорига 1-илова).

Ижобий қарор қабул қилинганидан сўнг таклифнома (Низомга 3-илова) тўлдирилиб, МваФР бўлини маси бошлиғи ёки унинг ўринбосари томонидан имзоланади, гербли муҳр билан тасдиқланади ва бевосита таклиф қилувчига ёки унинг ишончли вакилига берилади.

Ватандошларни таклиф қилиш ҳақидаги ҳужжатларни кўриб чиқиш муддати 15 иш кунидан ошмаслиги лозим.

Таклифнома берилган кундан бошлаб 3 ой давомида амал қилади. Таклиф қилувчи ушбу муддат мобайнида таклифномани Ўзбекистон Республикаси ТИВнинг Консуллик-ҳуқуқий департаменти ёки вазирлиқнинг Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардаги ҳудудий бўлинулари кирдиш визаларини расмийлаштириш учун тақдим этади.

Ватандошларга кўп марталиқ кириш визаларини расмийлаштириш учун таклиф этувчи Ўзбекистон Республикаси ТИВнинг Консуллик-ҳуқуқий департаменти ёки вазирлиқнинг Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлардаги ҳудудий бўлинулари мурожаат қилиб қуйидаги ҳужжатларни тақдим этади:

➢ белгиланган шаклда виза талаби (Низомга 4-илова);

➢ e-visa.mfa.uz сайти орқали олинган электрон анкета;

➢ МваФР бўлини маси томонидан берилган таклифнома;

➢ таклиф қилувчи ватандошнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт, ҳаракатланиш ҳужжати ва бошқалар) нусхаси;

➢ таклиф қилувчининг паспорти нусхаси;

➢ кириш визалари И.Каримов номидаги Тошкент халқаро аэропортида олиниши мўлжалланган ҳолатларда – авиачипта ёки бронь нусхалари;

➢ давлат божи тўланганлиги ҳақидаги квитанция (Низомнинг 9-банди).

Тақдим этилган ҳужжатларни кўриб чиқиш муддати 5 иш кунидан ошмаслиги керак. Ижобий қарор қабул қилинганидан сўнг амал қилиш муддати 2 йил бўлган кўп марталиқ VTD турдаги кириш визаси расмийлаштирилади. Бунда визанинг амал қилиш муддати таклиф қилинаётган ватандошнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжатнинг амал қилиш муддатидан ошмаслиги лозим.

VTD турдаги виза бўйича келган ватандошлар ўз хоҳишларига кўра меҳмонхона, давлолаш муассасалари, санаторий ва дам олиш уйларида ҳисобдан ўтган ҳолда вақтинча бўлишлари ёки турган жойларида вақтинчалик пропискадан ўтиб ҳудудий ички ишлар органларида ҳисобда туриб хусусий уй-жойларда яшашлари мумкин (Низомнинг 13-банди).

Санжар Ҳўжааҳмедов, «Норма» МЧЖ эксперти.

Қарздорлар учун тақик

Туловларни ўз вақтида тўлаб бораман, қарзим йўқ, ҳеч қандай суд муҳокамаларида иштирок этмаганман. Ҳеч қандай (коммунал хизматлар ва бошқалар бўйича) қарздорлик мавжуд эмас.

Кредит олганлигим (15 000 000 сўмлик кредит пластик карточкамга ўтказилган) учун 1 ойга хорижга чиқишимга (иш жойимдан хизмат сафарига боришимга) тўсиқ бўладими?

Чиқиш чоғида ёнимда бирор-бир маълумотнома бўлиши лозими? Шундай бўлса, қандай маълумотнома олиш керак?

– Сизда Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси орқали расмийлаштирилган қарздорлик мавжуд бўлмаса, хорижий паспорт бўйича хорижга чиқишингизда ҳеч қандай муаммо бўлмайди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси фуқароларидан хорижга чиқиш чоғида Мажбурий ижро бюросидан қарздорлик мавжуд эмаслиги тўғрисида бирор-бир маълумотнома талаб этилмайди (Низомнинг 39-банди, 26.12.2018 йилдаги ПҚ-4079-сон қарорга 1-илова).

Кўчмас мулк харид қилинганда

Яшаш гувоҳномасига эга бўлмаган чет эл фуқароси Тошкентда кўчмас мулкни қандай сотиб олиши мумкин?

– Бир қатор чет давлатлар фуқаролари (Рўйхат, 5.01.2019 йилдаги ПФ-5611-сон Фармонга 6-илова) Ўзбекистоннинг қуйидаги жойларидан кўчмас мулкни сотиб олган тақдирда, яшаш гувоҳномаси талаб қилинмайди:

➢ Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳрида – 400 000 АҚШ доллари эквивалентидан кам бўлмаган миқдорда;

➢ Самарқанд, Бухоро, Наманган, Андижон, Фарғона ва Хоразм вилоятларида – 200 000 АҚШ доллари эквивалентидан кам бўлмаган миқдорда;

➢ Қорақалпоғистон Республикаси ва республиканинг бошқа вилоятларида – 100 000 АҚШ доллари эквивалентидан кам бўлмаган миқдорда (АВ томонидан 4.01.2019 йилда 3113-сон билан рўйхатдан ўтказилган йўриқноманинг 41-банди).

111 та давлат фуқароларига шундай ҳуқуқ тақдим этилади.

Турар жой сотиб олинганидан кейин яшаш гувоҳномаси белгиланган тартибда тақдим этилади.

ЖАВОБ БЕРАМИЗ

200-00-59 телефони орқали

(шаҳарлараро кўнгирақлар учун кодлар: уяли телефондан +99871, стационар телефондан 8371) солиқ солиш ва бухгалтерия масалалари юзасидан саволларига экспертларимиздан жавоб олишлари мумкин. Ҳафтаининг 5 кунли давомида соат 10.00 дан 17.00 гача. Тўлиқ вақти соат 13.00 дан 14.00 гача.

лойиҳаси доирасида «СБХ» ва «Норма маслаҳатчи» газеталари комплекти обуначилари ҳамда «Норма» дастурий маҳсулотларидан фойдаланувчилар

«КОРҲОНА ЮРИСТИ»

электрон маълумотнома тизимини
ЎЗБЕК ТИ.И.И.ДА тақдим этамиз
Тошкент ш. Миробод тумани,
Талтимаржон кўчаси/14. Тел.: (998 71) 200-00-90.
E-mail: office@norma.uz, ycb@www.norma.uz

Марказий Осиё мамлакатлари минтақавий сиёсатининг экологик ўлчови: умумий муаммолар – умумий ҳаракатлар

1-бетда – Саидрасул Саидқабарович, бир йил олдин Экологик партия тузилди ва декабрь ойида ilk бор Олий Мажлиснинг қўйи палатасига сайловларда иштирок этди. Партия мамлакатимиз экологик сиёсатини шакллантириш бўйича сайловолди дастурини замонавий талабларга мувофиқ тарзда қай йўсунда амалга оширишни мўлжалламоқда, шулар хусусидаги фикрларингиз билан уртоқлашсангиз.

– Партияимизнинг мақсади 2 та:

барқарор ривожланиш, аҳолининг юқори даражадаги ҳаёти ва саломатлиги, экологик хавфсизлик, соғлом атроф муҳитни яратиш, табиий ресурсларни бугунги ва келгуси авлодлар учун сақлаб қолишга йўналтирилган давлат сиёсатини амалга ошириш;

атроф муҳитни муҳофаза қилиш ва табиий ресурсларни сақлаш ҳам давлат, ҳам жамоатчилик, ҳам мамлакатимиз ҳар бир фуқаросининг иши бўлишига кўмаклашиш.

Ўтган йилнинг декабрида партияимиз ilk бор Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатаси, Қорақалпоғистон Республикасининг Жўқорғи Кенгеси ва барча даражадаги маҳаллий кенгашларга сайловларда қатнашди. Сайловлар якуни бўйича Парламентнинг қўйи палатасига партиядошларимиздан 15 нафар, Қорақалпоғистон Республикасининг Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар

ва Тошкент шаҳар кенгашига – 84 нафар, маҳаллий қонун чиқарувчи органларга – 525 нафар Экологик партия вакиллари сайланди.

Кўпчилиги Президентимизнинг яқинда Олий Мажлисга мурожаатномасида ҳам ўз аксини топган сайловолди дастуримизда белгиланган 26 та аниқ вазифалар партияимизнинг жорий ва келгуси йиллар учун фаолияти режаларига киритилган, уларни амалга ошириш учун масъуллар ва муддатлари белгиланган. Шулар орасида Экология кодексини ишлаб чиқиш, «яшил» иқтисодиётни ривожлантиришга қайта ишланишини 40%гача, саноат чиқиндиларини – 20%гачага етказиш, атмосферага ифлослантирувчи моддаларни чиқаришни 1,5 бараваргача пасайтириш, ўрмонзорлар майдонини мамлакат ҳудудининг 7%идан 15%гача кўпайтириш ва атроф муҳитни соғломлаштиришга доир бошқа муҳим қадамлар бор.

– Берлинда ўтадиган «Яшил Марказий Осиё» конференцияси арафасида Брюссель пресс-клуби раҳбари Лоран Брйхай билан учрашдингиз. Мавзу нималар хусусида борди? Ўзбекистоннинг Марказий Осиёда атроф муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгаришлари муаммоларини ҳал этиш бўйича Стратегияси Европада ёритилишига доир ўзаро ҳамкорлик формати келишиб олинганми?

– Жаноб Л.Брйхай билан Экологик партияимиз ҳамда «Ўзбекистон-Бельгия» Дўстлик жамиятининг фаолиятига боғлиқ кенг масалаларни муҳокама қилдик. Хусусан, Орол фожиясининг атроф муҳит ва Оролбўйи аҳолиси учун оқибатларини камайтириш, бошқа маҳаллий экологик муаммолар, аҳоли ва жамоатчиликни атроф муҳит ҳолати ва уни яхшилаш тўғрисида хабардорлигини ошириш борасида сўз борди. Бу борада ОАВ катта роль ўйнамоқда. Биз 2020 йилнинг 4-5 июнь кунларида ўтказилиши мўлжалланаётган 24 соатлик Брюссель пресс-клуби мажлисида ўзбекистонликларнинг иштирок этиши тўғрисида келишиб олдик. Партияимиз Ўзбекистон

Халқаро пресс-клуби ва манфаатдор давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари билан ҳамкорликда Ўзбекистонда олиб борилаётган ислохотлар ва уларнинг натижалари тўғрисида ахборот тақдим этишни режалаштирмоқда.

– Минтақамизда иқлим ўзгариши билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш учун Марказий Осиё барча давлатларининг саъй-ҳаракатлари зарур. Экологик партия ҳаракатлар умумий платформасини яратишда қўшни мамлакатларнинг партия ва ҳаракатлари билан ўзаро ҳамкорлик қилмоқдами?

– Марказий Осиё минтақасидаги глобал иқлим ўзгаришлари сайёрамизнинг бошқа нуқталарида юз бераётган ўзгаришларга қараганда анчайин кескин кечаётгани ҳақида биз жамоатчиликни хабардор қилганмиз. Экстремал даражадаги юқори ҳароратли узоқ даврлар, қорсиз ўтаётган қишлар, Оролбўйида тез-тез учраётган «туз ёмғирлари» бунга далилдор.

Партияимиз минтақавий экологик муаммолар, шу жумладан иқлим ўзгариши билан юзага келаётган муаммоларни ҳал этишда ҳукуматлар, сиёсий, жамоат, давлатлараро ва халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликни мустаҳкамламоқда. Бу масалалар бўйича биз Қозоғистон Парламенти аъзолари, Қирғизистон яшиллар партияси, Тожикистон, Туркменистон, Қирғизистон ва Қозоғистон ИИЧБ ҳамда уларнинг табиатни муҳофаза қилиш органлари билан ўзаро ҳамкорликларни йўлга қўйганмиз.

– Яқинда Европа Иттифоқи «Европанинг яшил ҳаракати» ташаббусини тасдиқлаб, 2050 йилга бориб улардан нейтраллигига эришиш мажбуриятини олди. Мазкур ташаббус хусусида сизнинг фикрингизни билмоқчи эдим.

– «Европанинг яшил ҳаракати» – Еврокомиссиянинг ажайиб ташаббуси. Мазкур ташаббус Европа сўнгги ўттиз йилликда табиат борасида қайғурадиган, иқтисодиётни ривожлантирадиган, одамлар саломатлигини яхшилаб, турмуш даражасини оширадиган биринчи иқлимий нейтрал қитъага айланишига ҳаракат қилмоқда. Ушбу ҳаракатлар йўл харитаси ресурслардан фойдаланиш самарасини ошириш, ёпиқ циклдаги иқтисодиётга ўтишга қаратилган бўлиб, бу билан иқлим ўзгаришини, биохилмаҳиллик пасайишини тўхтатиш ва атроф муҳит ифлосланишини қисқартириш мумкин бўлади. Ташаббусда зарур бўлган инвестицияларнинг ҳажми ва молиявий дастаклари белгиланган, «яшил ҳаракат»га қандай ўтилиши тушунтириб берилган. У иқтисодиётнинг барча жабҳаларини ўз ичига қамраб олган: транспорт, энергетика, қишлоқ хўжалиги, уй-жой соҳаси, шунингдек саноатнинг муҳим тармоқлари: пўлат қуйиш индустрияси, цемент ишлаб чиқариш, ахборот-коммуникация технологиялари, тўқимачилик ва кимё саноати.

«Европанинг яшил ҳаракати» бугун инсоният қаршисида турган энг муҳим экологик муаммоларни ҳал этиш йўллари қидиришда дунёнинг бошқа минтақалари учун яхши намуна хизматини ўтай олади. Ишонманки, бугунги воқеалигимиз ва имкониятларимизни ҳисобга олувчи шунга ўхшаш йўл харитаси Ўзбекистон учун ҳам асқотади.

Гулнора АБДУНАЗАРОВА, махсус мухбиримиз.

Атроф муҳит ва сув ресурслари соҳасида ҳамкорлик платформаси 2009 йили Рим шаҳрида (Италия) Европа Иттифоқи-Марказий Осиёнинг юқори даражадаги конференциясида ташкил этилган эди. Платформа Марказий Осиё мамлакатлари билан келишилган, МО учун ЕИ Стратегиясини амалга ошириш юзасидан ҳамкорлик чегараларини ўз ичига оладиган ҳужжатдир. Римда белгиланган унинг устувор вазифалари кейинчалик Бишкекдаги (2013 й.), Миландаги (2015 й.) ва Тошкентдаги (2019 й.) юқори даражадаги конференцияларида тасдиқланган.

Атроф муҳит ва иқлим ўзгаришига доир ишчи гуруҳи ЕИ-МОНинг атроф муҳит ва иқлим ўзгариши соҳасида минтақавий ҳамкорлик устуворликларини белгилашга ёрдам беради ҳамда минтақавий даражада, шунингдек ЕИ ва МО давлатлари ўртасида сиёсий мулоқотни ривожлантириш ва мустаҳкамлаш орқали платформани қўллаб-қувватлайди. 2010 йилдан буён Ишчи гуруҳининг 8 та мажлиси бўлиб ўтди, у ташкил этилгандан бошлаб 2009 йилдан буён Ишчи гуруҳга Италия Атроф муҳит, ер ва денгиз ресурслари вазирлиги бошчилик қилиб келади.

ЕИ 2019 йил октябрда «Европа Иттифоқи ва Марказий Осиё: сув ресурслари, атроф муҳит ва иқлим ўзгариши» (WECOO) лойиҳасини қўллаб-қувватлади. Бу 3 йилга мўлжалланган 3 босқичли лойиҳадир. Лойиҳа ЕИ стандартларига яқинлашиш орқали МОда атроф муҳит, иқлим ўзгариши ва сув ресурслари соҳасида сиёсатни яхшилаш, иқтисодиётнинг тегишли тармоқларига инвестицияларни рағбатлантиришга қаратилган. Бундан қўзланган мақсад эса инсон фаолияти, шу жумладан СО₂ чиқиндилари юзага келтираётган ифлосланишларни сезиларли даражада камайтириш, тараққиётга эришиш, иқтисодиёт самарадорлигини ва юқори даражадаги ҳамда ҳамкорликдаги экспертларнинг ишчи гуруҳларида доимий учрашувларни ўтказиш орқали хабардорликни ошириш, бошқа тадбирларни ўтказишдан иборат. Лойиҳани амалга ошириш гуруҳи платформа ва Атроф муҳит ва иқлим ўзгаришига доир ишчи гуруҳининг техник котибияти вазифаларини бажаради ҳамда тадбирларни амалий ташкил этиш ва ўтказишга жавоб беради.

Иқтисодий-ҳуқуқий газета
НОРМА МАСЛАХАТЧИ
ХУҚУҚ СОЛИҚЛАР БУХГАЛТЕРИЯ
ТАЪСИСЧИ «НОРМА» МЧЖ
Газета 2018 йил 12 июнда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида рўйхатга олинди.
Рўйхат рақами 0074.
Ҳафтада бир марта шанба кунлари чиқади.

Бош муҳаррир
Фарҳод Собирович ҚУРБОНБОВ

Нашр учун масъул –
бош муҳаррир
ўринбосари,
масъул котиб
Нодир Носирович
АЛИМОВ
Саҳифаловчи
Наталья БАРАНОВА

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:
100105, Тошкент ш., Миробод тумани,
Таллимаржон кўча, 1/1,
Тахририят тел. (71) 200-00-90
Обуна бўлими тел. (71) 200-00-30
E-mail: sbx@norma.uz,
gazeta@norma.uz,
web: norma.uz

Обуна, газеталар, китоблар,
газеталарнинг электрон версияларини
ётказиб бериш ва харид қилиш масалалари
бўйича (71) 200-00-30;
«Norma» АҚТ бўйича – (71) 200-00-90;
Рекламини жойлаштириш бўйича
(71) 231-07-91 телефон рақамларига
муурожаат қилиш мумкин.

Газета нашри – «ТОПРИНТ» МЧЖнинг компьютер базасида тўғридан таърифланди.
Нашр кўрсаткичи – 186. Қўра бичими – А3. Ҳажми – 2 босма таёқ. Базога қилинган нарҳда.
Бюртма №-222. Адади 600. Газета 2020 йил 10 февраль соат 15.00 да топширилди.